

Університетська освіта і студентський спорт: тренди та синергія

Євгеній Імас

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Конкурентоспроможна університетська освіта та розвиток студентського спорту можливі при консолідації зусиль органів законодавчої влади, підтримки державних структур (міністерств та закладів вищої освіти), активної позиції та інновацій з боку громадських організацій. **Мета.** Аналіз можливостей університетської освіти та студентського спорту для всебічного гармонійного розвитку людини, досягнення фізичної та духовної досконалості, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави. **Методи.** Аналіз спеціальної літератури, нормативно-правових документів, порівняння й аналогія. **Результати.** Синергії наших зусиль спрямовано на суттєву активізацію розвитку учнівського й студентського спорту; створення секції з фізичної культури і спорту при Відділенні вищої освіти Національної академії педагогічних наук України тощо. Важливими сучасними трендами галузевих закладів вищої освіти є створення системи наскрізного навчання; досягнення високої якості освітнього процесу відповідно до стандартів вищої освіти, потреб суспільства та ринку праці, інноваційних наукових розробок і кращих світових зразків, а також створення для членів збірних команд України умов для ефективного поєднання здобуття вищої освіти та підготовки й участі в офіційних міжнародних змаганнях. Одним із пріоритетів нашої роботи є розвиток кіберспорту. Пандемія суттєво вплинула на зміни векторів в освіті, що спонукало до удосконалення та накопичення значного досвіду он-лайн супроводу занять. Протягом останнього часу НУФВСУ став ініціатором та провідником консолідації зусиль центральних органів виконавчої влади у сферах освіти, науки та спорту, громадських організацій наукової та фізкультурно-спортивної спрямованості для досягнення синергетичного ефекту у справі підготовки сучасних кадрів, розвитку галузевої науки, утвердження спортивного престижу України. Враховуючи специфіку закладу вищої освіти, велику увагу приділяємо створенню належних умов для поєднання здобуття вищої освіти та спортивної підготовки.

Ключові слова: вища освіта, спорт, кадри, спортивна підготовка, наука

Yevhenii Imas

UNIVERSITY EDUCATION AND STUDENT SPORT: TRENDS AND SYNERGY

Abstract. Competitive university education and the development of student sport are possible through consolidation of the efforts of the executive authorities, support of the government agencies (ministries and institutions of higher education), active position and innovation on the part of public organizations. **Objective.** Analysis of the possibilities of university education and student sport for the human comprehensive harmonious development, the achievement of physical and spiritual perfection, the formation of patriotic feelings in citizens and a positive international image of the state. **Methods.** Analysis of special literature, legal documents, comparison and analogy. **Results.** The synergies of our efforts are aimed at significant intensifying the development of student sport; creation of a physical culture and sport section at the Department of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, etc. Important modern trends in sectoral higher education institutions are the creation of a system of end-to-end learning; achieving high quality of the educational process in accordance with higher education standards, the needs of society and the labor market, innovative scientific developments and the best world standards, as well as creating conditions for members of Ukrainian national teams to effectively combine higher education and training and participation in official international competitions. One of the priorities of our work is the development of e-sports. The pandemic has significantly affected the changes of vectors in education, which has led to the improvement and accumulation of significant experience in online support of classes. Recently, the NUPESU has initiated and led the consolidation of efforts of central executive bodies in the field of education, science and sports, public organizations of scientific and physical culture and sport to achieve a synergistic effect in the training of modern personnel, development of sectoral science, sports prestige of Ukraine. Given the specifics of the higher education institution, we pay great attention to creating appropriate conditions for a combination of higher education and sports training.

Keywords: higher education, sport, staff, sports preparation, science.

Вступ. Протягом останніх десятиліть фізична культура і спорт набувають все більшої популярності. Саме фізична культура як складова загальної культури, суспільними проявами якої є фізичне виховання та масовий спорт, – це важливий чинник здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини [13, 14, 17, 20]. Спорт як важливий соціальний інститут сприяє досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявленню резервних можливостей організму, формуванню патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави [10, 11, 18, 19].

Важливість поєднання освіти, науки і практики не викликає заперечень, саме тому в Національному університеті фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ) пріоритетними напрямками є використання потужного потенціалу нашого навчального закладу у вирішенні найактуальніших завдань сьогодення: підготовки конкурентоспроможних фахівців, їх потребуваність та мобільність на глобалізованому ринку праці та розвиток спортивної науки [2, 3, 6, 16].

Мета дослідження – аналіз можливостей університетської освіти та студентського спорту для всебічного гармонійного розвитку людини, досягнення фізичної та духовної досконалості, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури і нормативно-правових документів, порівняння й аналогія.

Результати дослідження та їх обговорення. Національний університет фізичного виховання і спорту України – один з провідних спеціалізованих закладів вищої освіти, що об'єднує підготовку кадрів, фундаментальні та прикладні наукові дослідження, багатогранне міжнародне співробітництво

Imas Ye. University education and student sport: trends and synergy. Theory and Methods of Physical education and sports. 2020; 2: 4–14
DOI: 10.32652/tmfvs.2020.2.4–14

Імас Є. Університетська освіта і студентський спорт: тренди та синергія. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020; 2: 4–14
DOI: 10.32652/tmfvs.2020.2.4–14

з аналогічними та суміжними центрами різних країн. Серед вихованців нашого закладу – олімпійські чемпіони та призери, видатні діячі сфери фізичної культури і спорту. П'ятеро з них у різні роки було відзначено найвищою нагородою Міжнародного олімпійського комітету – Олімпійським ордемом. Студенти та випускники університету виборили 316 олімпійських нагород, серед яких 131 золота медаль. Почесними докторами університету є видатні представники олімпійського руху, серед яких Жак Рогге (восьмий президент МОК), Шейх Ахмад Аль-Фахад Аль-Сабах (президент Асоціації національних олімпійських комітетів) та багато інших. Університет традиційно є переможцем всеукраїнських універсіад та має широке представництво у складі студентських збірних команд України.

Перше, що слід відзначити як приклад синергії наших зусиль, це – суттєва активізація розвитку учнівського та студентського спорту. Українську федерацію учнівського спорту очолює Роман Володимирович Греба, якого у 2019 р. обрано до складу виконкому відповідної міжнародної федерації. В минулому році на Всесвітній літній гімназіаді Україна посіла перше загальнокомандне місце серед 58 країн світу. Започаткований всеукраїнський спортивно-масовий захід серед дітей «Cool Games» (круті ігри) отримав значний резонанс та позитивну оцінку як від школярів, так і від батьків та вчителів. За два роки Українська федерація учнівського спорту організувала та провела понад 400 різноманітних заходів. Потрібно відзначити, що в середині листопада 2019 р. у Києві вперше відбувся чемпіонат світу з кіберспорту серед учнів.

Визначним досягненням для розвитку студентського та учнівського спорту є прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо діяльності Спортивної студентської спілки України та Української федерації учнівського спорту» від 2 червня 2020 року № 645-IX [4].

Друге, на що хочу звернути увагу, це Спортивна студентська спілка України, яка продовжує забезпечувати гідну репрезентацію України на Всесвітніх універсіадах, чемпіонатах світу та Європи серед студентів (табл. 1). Зокрема, на XXX літній Всесвітній універсіаді наша збірна увійшла до числа 10 найсильніших серед 112 країн світу за кількістю здобутих нагород, посіла 11-те місце за кількістю золотих, срібних, бронзових медалей та стала другою серед країн Європи (рис. 1).

У змаганнях Європейських ігор з єдиноборств, які Європейська асоціація університетського спорту визначила як найвидатнішу подію 2019 р., збірна України посіла перше командне місце. Окрім цього представники нашої країни за результатами участі у континентальних спортивних змаганнях студентів 2019 р. посіли перше місце серед 53 країн Європи.

Нам вдалося суттєво підвищити значущість внутрішніх заходів. На високому організаційному рівні проведено літню Всеукраїнську універсіаду та чемпіонати України серед студентів з видів спорту, спортивно-масовий захід «Студентська миля», а також вперше зимову Всеукраїнську універсіаду.

Уже стало доброю традицією щороку 20 вересня відзначати Міжнародний день студентського спорту. Це свято було започатковане Генераль-

ною конференцією ЮНЕСКО у 2015 р. за ініціативи Міжнародної федерації студентського спорту (FISU) [9]. Для України характерним є масове його святкування, що охоплює практично усю державу. У 2018 р. FISU відзначило Спортивну студентську спілку України за одне з найкращих у світі святкувань Міжнародного дня студентського спорту [8]. Родзинкою такого святкування стало проведення головних заходів в одному зі студентських центрів – спочатку це був Київ, потім Харків, а в минулому році – Полтава (рис. 2).

Окрім центральних заходів у Полтаві по всій країні пройшли різноманітні спортивні заходи, конкурси, дискусії, семінари, фестивалі та флешмоби. Вони, безперечно, привернули увагу до широких можливостей студентського спорту для виховання здорового покоління здобувачів вищої освіти, консолідації нації та утвердження України як великої спортивної держави. Це стало можливим завдяки звитяжній роботі керівників відокремлених підрозділів Спілки в регіонах – ректорів провідних закладів вищої освіти.

Цього року ми також плануємо проведення традиційних спортивно-масових заходів – «Студентської милі» та святкування Міжнародного дня студентського спорту, а також спортивних заходів: II зимової та XV літньої Всеукраїнських універсіад. Буде проведено чемпіонати України серед студентів з різних видів спорту та забезпечено участь спортсменів у Європейських студентських іграх, чемпіонатах світу серед студентів та в інших міжнародних змаганнях.

Ми вперше отримали право на проведення у 2020 р. чемпіонату світу

Рисунок 1 – Результати виступів студентської збірної команди України на XXX літній Всесвітній універсіаді (Неаполь, 2019)

Т а б л и ц я 1. Динаміка виступів збірної команди України на Всесвітніх універсиадах

Універсиада	Місто, країна проведення	Рік	Кількість медалей				Загально-командне місце
			золотих	срібних	бронзових	всього	
Літні змагання							
I–XVI	Турин (Італія)–Шеффілд (Велика Британія)	1959–1991	Брала участь у складі збірної команди СРСР				
XVII	Буффало (США)	1993	11	6	9	26	4
XVIII	Фукуока (Японія)	1995	4	5	6	15	9
XIX	Сицилія (Італія)	1997	17	6	4	27	2
XX	Пальма-де-Мальорка (Іспанія)	1999	7	7	8	22	8
XXI	Пекін (Китай)	2001	13	14	7	34	5
XXII	Тегу (Республіка Корея)	2003	23	15	17	55	4
XXIII	Ізмір (Туреччина)	2005	18	16	18	52	4
XXIV	Бангкок (Таїланд)	2007	28	20	18	66	3
XXV	Белград (Сербія)	2009	7	11	13	31	6
XXVI	Шеньчжень (Китай)	2011	11	19	14	44	7
XXVII	Казань (Росія)	2013	12	29	36	77	6
XXVIII	Кванджу (Республіка Корея)	2015	8	17	6	31	8
XXIX	Тайбей (Китайська Республіка)	2017	12	11	13	36	6
XXX	Неаполь (Італія)	2019	6	7	7	20	11
Всього			157	155	157	469	8
Зимові змагання							
I–XVI	Шамоні (Франція)–Саппоро (Японія)	1960–1991	Брала участь у складі збірної команди СРСР				
XVII	Закопане (Польща)	1993	1	0	0	1	10
XVIII	Хака (Іспанія)	1995	0	0	3	3	18
XIX	Муджу (Республіка Корея)	1997	0	2	2	4	15
XX	Попрад (Словаччина)	1999	4	1	2	7	6
XXI	Закопане (Польща)	2001	1	1	1	3	11
XXII	Тарвізіо (Італія)	2003	7	4	3	14	2
XXIII	Інсбрук (Австрія)	2005	4	10	2	16	6
XXIV	Турин (Італія)	2007	2	8	6	16	11
XXV	Харбін (Китай)	2009	1	2	4	7	13
XXVI	Ерзурум (Туреччина)	2011	6	5	4	15	3
XXVII	Трентіно (Італія)	2013	3	3	3	9	8
XXVIII	Гранада (Іспанія)–Штрбске Плесо (Словаччина)	2015	2	1	2	5	13
XXIX	Алмати (Казахстан)	2017	2	3	4	9	10
XXX	Красноярськ (Росія)	2019	Не брала участі				
Всього			26	33	30	89	13

Рисунок 2 – Міста проведення святкувань Міжнародного дня студентського спорту в Україні

серед студентів з воднолижного спорту у м. Дніпро. Проте, через пандемію прийнято рішення про перенесення термінів. У 2022 р. на базі НУФВСУ також вперше планується проведення форуму Міжнародної федерації студентського спорту, в якому візьмуть участь представники з понад 70 країн світу.

У сучасних умовах студентський спорт активно розвивається, але, звичайно, він має й ряд проблем.

Ще один ефективний механізм об'єднання зусиль – це створення секції фізичної культури і спорту при Відділенні вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. З такою ініціативою понад п'ять років тому виступив наш університет. Починання було підтримане президентом Національної академії педагогічних наук України Василем Григоровичем Кременем та науковим середовищем. Сьогодні до складу Секції входить 20 осіб – ректори закладів вищої освіти України, провідні вчені сфери фізичної культури і спорту України.

Секція координує діяльність закладів вищої освіти, наукових установ та інших організацій у вирішенні наукових проблем у сфері фізичної культури та спорту, підвищення ефективності підготовки наукових кадрів та впровадження результатів досліджень у практичну діяльність закладів вищої освіти, інших організацій та структур фізкультурно-спортивної та оздоровчої спрямованості.

Співпраця Секції фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти з Національною академією педагогічних наук України протягом останніх років привернула увагу спільноти, що сприяло розробці ряду важливих документів, а саме: «Концепція стало-

го розвитку: екологія і спорт»; «Концепція розвитку студентського спорту в Україні». Обґрунтовано необхідність розробки «Галузевої програми кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту України на період до 2025 року», а також модернізації галузевої освітньої діяльності.

Переконаний, що нам вдасться об'єднати зусилля заради досягнення синергетичного ефекту в реалізації наших цілей.

Удосконалюючи систему освіти, ми керуємося, перш за все, інтересами особистості спортсмена. Ми усвідомлюємо, що сьогодні суттєво змінився олімпійський спорт та спорт вищих досягнень. Якщо наприкінці ХХ ст. спортсмен завершував свою кар'єру у 20-23 роки, то сьогодні процеси професіоналізації суттєво подовжили його спортивний вік. Ми бачимо, що 30-35-річні атлети входять до сучасної еліти, тобто завершують виступи у досить зрілому віці. І наше завдання – протягом усього цього періоду допомогти їм набути необхідних знань, сформувати фахівця, отримати диплом та залишити у галузі для подальшої його реалізації, використання колосального досвіду та розвитку спорту в країні.

Серед найнагальніших проблем організації освітньої діяльності університету варто, передусім, відзначити:

- використання систем Moodle та GoogleClass для організації навчання (як денного, так і заочного), тіснішого спілкування зі студентами дистанційно та ефективно організації самостійної роботи;
- впровадження сучасних інтерактивних форм проведення навчальних занять, що стимулюють індивідуальну та командну роботу студентів, зокрема, ігрові методи навчання (ділова гра, воркшоп, хакатон, кейс-метод, метод бізнес-симуляцій, тренінги), технології проблемного навчання (дискусії, колоквиуми, практики творчих майстерень), активне та повномірне використання інформаційно-комунікативних технологій (відео, фото, мультимедіа);
- посилення уваги до наукової складової підготовки, зокрема роз-

робка завдань з написання аргументованого есе для формування навичок чіткого й обґрунтованого викладення своєї позиції;

- використання комп'ютерних технологій для об'єктивізації оцінювання студентів під час семестрових екзаменів.

Стрижнем нашої освітньої роботи в подальшому має стати нова парадигма ролі науково-педагогічного працівника у закладі вищої освіти. Якщо раніше він, в основному, виконував функцію накопичувача й поширювача наукової інформації, то тепер йому потрібно перетворитися у фігуру, центральне завдання якої – управляти пізнавальною активністю студентів і контролювати її результати. А це вимагає постійного вдосконалення педагогічної майстерності та використання сучасних технологій викладання.

Важливим напрямом підвищення якості надання освітніх послуг є покращення ресурсного забезпечення освітнього процесу. Це, перш за все, стосувалося кадрового ресурсу. У 2019 р., у результаті систематичної кропіткої роботи групи забезпечення з усіх освітніх програм повною мірою відповідали Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності. Значна увага приділялася інформаційним ресурсам. Зокрема, започатковано рубрику «Освіта» на офіційному сайті університету, почалося впровадження електронної системи управління освітнім процесом «Деканат + Університет», продовжилося наповнення методичними матеріалами на базі програми MOODLE, здійснюється впровадження елементів он-лайн навчання.

Невід'ємною складовою системи внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності, що визначає та регламентує форми, зміст, інструментарій, організацію та здійснення опитування здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, випускників, роботодавців та інших стейкхолдерів, стало затверджене наказом ректора НУФВСУ від 30.09.2019 р. № 234-заг. Положення про опитування стейкхолдерів у Національному університеті фізичного ви-

Рисунок 3 – Тренди розвитку студентського спорту в Україні

ховання і спорту України. Метою опитування є отримання об'єктивної інформації про їхні очікування і ступінь задоволеності якістю вищої освіти, освітньої та наукової діяльності університету, забезпечення зворотного зв'язку між усіма учасниками освітнього процесу та напрацювання пропозицій і рекомендацій для його удосконалення.

Ще один важливий тренд – створення системи наскрізного навчання від здобуття базової середньої освіти, далі молодшого спеціаліста – бакалавра – магістра з фізичної культури і спорту у поєднанні з підготовкою та участю у престижних міжнародних змаганнях. Тут, як нам видається, перспективним є співробітництво закладів спеціалізованої освіти спортивно-го профілю та закладів вищої освіти. Ми маємо унікальну систему профорієнтаційної роботи серед школярів, це мережа дитячо-юнацьких спортивних шкіл, де учні протягом 6–8 років проходять спортивну підготовку та в багатьох із них виникає бажання наслідувати свого тренера. Проте ще необхідно продумати систему заохочень для реалізації такого бажання.

Зростає актуальність й такої проблеми: члени збірних команд України не завжди мають можливість успішно скласти ЗНО, а відтак не можуть бути зараховані на навчання до ЗВО за державним замовленням, а тільки на контрактній основі (за кошти юридичних чи фізичних осіб). Таких коштів немає ні у спортсменів, ні у їхніх

батьків. Вбачається, що пріоритетним шляхом вирішення цієї проблеми має стати відпрацювання механізму оплати з бюджету здобуття вищої освіти членам збірних команд України.

Крім того, дуже важливим є навчання за індивідуальним графіком спортсменів–членів збірних команд України. Хочу наголосити, що система наскрізного навчання плюс індивідуальний графік дають можливість спортсменам високого класу не формально отримати диплом про вищу освіту, а здобути знання та в подальшому стати професіоналом своєї справи.

В умовах сьогодення перед галузевими закладами вищої освіти стоїть дуже актуальне питання – досягнення високої якості освітнього процесу відповідно до стандартів вищої освіти, потреб суспільства та ринку праці, інноваційних наукових розробок та кращих світових зразків, а також створення для членів збірних команд України умов для ефективного поєднання здобуття вищої освіти та підготовки й участі в офіційних міжнародних змаганнях. Отже, кінцевою метою є підготовка висококваліфікованого конкурентоспроможного фахівця, а також соціальна адаптація спортсмена високого класу до подальшої реалізації у професії.

Разом з цим, говорячи про досягнення спортсменів на національному та міжнародному рівнях, нам необхідно змістити акцент і в бік масового спорту як ефективного інструмента-

рїю залучення студентської молоді до здорового способу життя. Потрібно започатковувати ефективні заходи, які викликатимуть інтерес у студентів і бажання долучатись до різних сучасних видів рухової активності (рис. 3)

У нових умовах науковцям необхідно сформувати сучасну концепцію розвитку фахової освіти у сфері фізичної культури і спорту. Вона слугуватиме методологічним орієнтиром для удосконалення системи галузевої вищої освіти. Перекоаний, що зазначена концепція має базуватися на філософії олімпізму як синергії у вихованні гармонійно розвинутої особистості на гуманістичних ідеалах. Запропонована концепція дасть можливість об'єднати зусилля Міністерства молоді та спорту й Міністерства освіти і науки у визначенні спільної стратегії підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для сфери фізичної культури і спорту. Прийняття вказаної концепції відповідає загальнонаціональному тренду [12].

Сьогодні ми активно долучилися до процесу акредитації освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, а саме 10 програм мають сертифікати про акредитацію, а дев'ять – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю фізична реабілітація, другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальностями біологія, туризм, фізична терапія та ерготерапія, третього (доктор філософії) рівня вищої освіти за спеціальностями фізична культура і спорт та біологія успішно пройшли зазначену процедуру.

Наш університет намагається розширити можливості подальшої реалізації потенціалу наших випускників відповідно до викликів сьогодення. Саме тому робота усього колективу спрямована на формування нових перспективних, популярних спеціальностей, використання міжнародного потенціалу в умовах глобалізації, а також залучення молодих фахівців до фундаментальних та прикладних досліджень, до розробки й впровадження нових конкурентоспроможних технологій підготовки спортсменів, фізичного виховання різних верств на-

селення, оздоровчо-рекреаційної діяльності.

З метою розширення спектра підготовки фахівців для сфери фізичної культури і спорту Національний університет фізичного виховання і спорту України разом з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка реалізують спільну магістерську програму зі спортивної журналістики.

Ефективність нашої галузевої вищої освіти формувалась десятиріччями, і сьогодні вітчизняні тренери успішно працюють у багатьох зарубіжних спортивних клубах. Випускники наших профільних закладів вищої освіти конкурентоспроможні на західноєвропейських та північноамериканських ринках праці. Наші дипломи без особливих труднощів проходять нострифікацію у країнах ЄС, США, Канаді, Китаї та інших державах.

Разом з цим, майже чотири роки тому ми втратили самостійну галузь знань «фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», а з нею й ряд напрямів підготовки та спеціальностей, а також через рік не стане галузі науки «фізичне виховання і спорт», в якій здійснюється захист кандидатських і докторських дисертацій за трьома спеціальностями.

Натомість, під надуманими приводами та механічним впровадженням окремих положень Міжнародної стандартної класифікації освіти ЮНЕСКО в Україні у 2015 р. затверджено лише одну спеціальність «Фізична культура і спорт» в рамках галузі знань «Освіта/Педагогіка». Ми, явно, «не вписуємося» в педагогічну освіту. Загальновизнано, що наука про фізичну культуру і спорт є самостійною галуззю знань міжпредметного характеру. Тут, окрім педагогіки, широко використовується цикл медико-біологічних наук, психологія, соціологія, менеджмент, маркетинг та інші знання зі спортивної підготовки, проведення змагань, залучення різних груп населення до оздоровчої рухової активності. Якщо й надалі залишити «фізичну культуру і спорт» у статусі лише спеціальності, це матиме ряд негативних наслідків [15].

Означені проблеми кадрового забезпечення нашої сфери та механізми їх вирішення за нашим поданням було розглянуто на засіданні колегії Міністерства молоді та спорту України, яка прийняла відповідне рішення, де передбачено порушення клопотання перед Міністерством освіти і науки України про доповнення переліку галузей знань та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

Критична ситуація з пандемією ще раз красномовно підтвердила, наскільки людина й екологія тісно пов'язані між собою. І саме ми, як фахівці сфери фізичної культури і спорту, маємо дати відповідь: Що робити? Як тренуватися спортсменам в умовах карантину і зберегти здоров'я? Як не знизити рухову активність населення? Яких харчових та санітарно-гігієнічних режимів дотримуватися, щоб екосистема не давала збоїв та працювала у сталому режимі? З цією метою пропонується розглянути створення при НОК України Стратегічного штабу з координації зусиль усіх зацікавлених сторін в умовах карантину та подолання його наслідків. Цей штаб став би ефективною платформою для здійснення кризового управління у вітчизняній системі спорту, зокрема вирішення питань підготовки та участі спортсменів України у перенесених Іграх чергової Олімпіади, участі в офіційних міжнародних спортивних змаганнях, проведення заходів в Україні, перерозподілу ресурсів та для інших неординарних рішень [8].

Яскравим прикладом креативних дій у нових умовах є реалізація спільного проекту НОК України, Міністерства молоді та спорту України і НУФВСУ з неформальної освіти тренерів та інших фахівців зі спорту шляхом проведення вебінарів з актуальних проблем олімпійської підготовки.

Протягом карантину в Україні накопичено значний досвід он-лайн супроводу занять наших співгромадян різними видами рухової активності як ключового чинника здорового способу життя.

Особливої уваги потребує підтримка розвитку кіберспорту, про що наголошується у Декларації

8-го Олімпійського саміту, 7 грудня 2019 р. Кіберспорт загалом залишається одним із пріоритетів нашої роботи. Місія співпраці Спілки та Української федерації учнівського спорту й інших стейкхолдерів полягає в поєднанні комп'ютерних та рухливих ігор в заходах учнівської та студентської молоді для забезпечення рухової активності, популяризації здорового способу життя та спілкування з однолітками з усього світу.

Перший досвід показав, що заклади вищої освіти підтримують тенденцію розвитку кіберспорту та активно беруть участь у студентських турнірах «UkrainianUniversityOpen» (у перших змаганнях у листопаді 2018 р. взяли участь понад 600 студентів з 67 закладів вищої освіти – 122 команди, а у травні 2019 р. – із 65 закладів – 84 команди).

Слід усвідомити, що сьогодні кіберспорт – це масове явище, яке об'єднує 400-мільйонну глядацьку аудиторію на глобальному рівні, а в Україні – 2-3 мільйони і посідає за популярністю серед глядачів друге місце після футболу (рис. 4, 5). Вітчизняні спортсмени з цього виду спорту за розміром призових доходів посідають 11-те місце у світі. Інтегрування кіберспорту в галузеву систему підготовки кадрів та проведення наукових досліджень з цієї проблематики дозволить Україні вийти на один рівень з провідними кібер-країнами, такими як Японія, Південна Корея, США та Китай [1, 5, 7].

З метою підготовки фахівців з кіберспорту (esports) у НУФВСУ вперше впроваджено відповідну освітньо-професійну програму на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

У зазначених умовах перспективним видається створення Координаційної ради з кіберспорту (esports) при НОК України для обговорення та підготовки пропозицій до подальшого розвитку цього виду спорту з урахуванням нових викликів і можливостей.

Результати опитувань свідчать, що лише кожен четвертий студент займається загальнодоступними видами

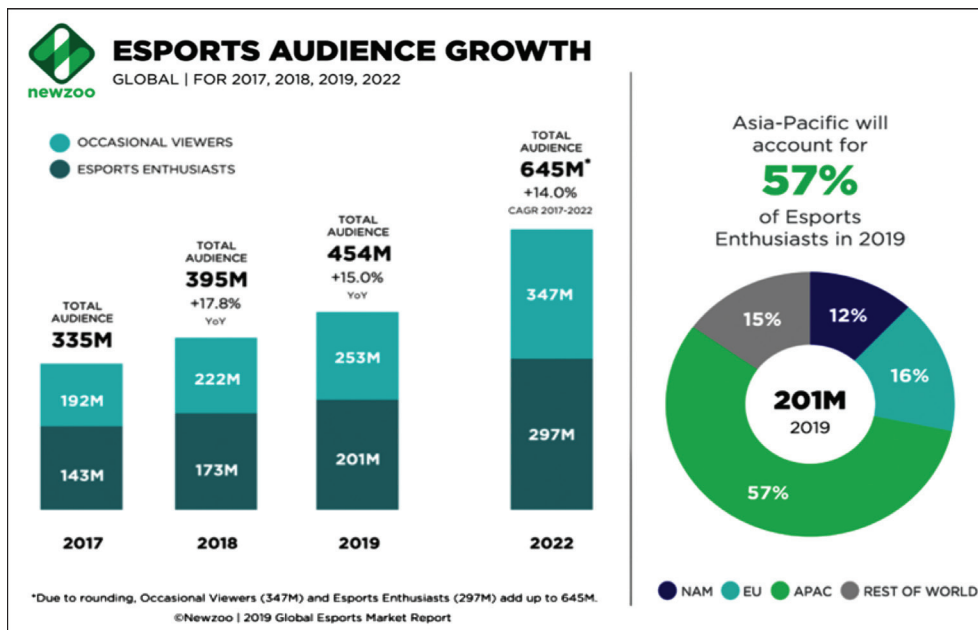

Рисунок 4 – Динаміка зростання кількості глядацької аудиторії кіберспорту на глобальному рівні.

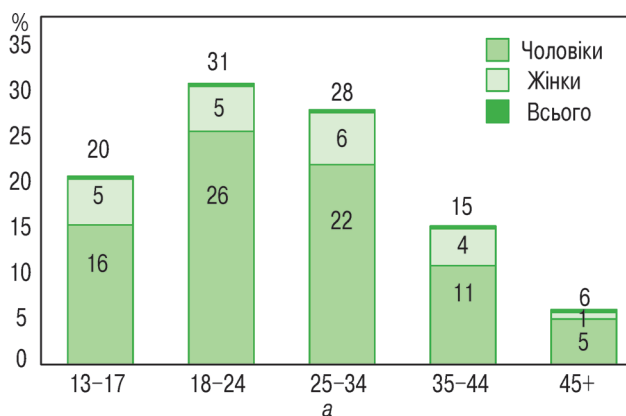

Рисунок 5 – Загальна характеристика глядачів кіберспорту в Україні: а – за статтю, б – за професійною приналежністю, %.

спорту, оздоровчим фітнесом та активним відпочинком. Це в рази менше, ніж у провідних університетах світу і є суттєвим викликом для нас. Масовий спорт та спеціально організована рухова активність мають стати популярними та модними у студентському середовищі. Наша мета – кожен студент України має 150 хв на тиждень навантажень аеробної спрямованості плюс два заняття для розвитку силових якостей, як це визначено у Глобальних рекомендаціях з рухової активності Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Ми добре розуміємо складність нинішньої ситуації, тому беремо на себе відповідальність за стан і розвиток нашого суспільства. Ми маємо єднатися, щоб вийти з цієї кризи ще сильнішими, ніж раніше.

Сьогодні наш університет веде активну діяльність з інтенсифікації між-

народного академічного співробітництва. Найбільшого прогресу було досягнуто у відносинах з польськими, китайськими та латвійськими партнерами. І, перш за все, це участь у програмах академічної мобільності «Еразмус+». Уже три роки студенти нашого університету протягом семестру проходять навчання у Латвійській академії спортивної педагогіки, а в цьому році – у Гданській академії спорту (Польща). Рік тому наш університет вперше виграв грант ЄС за програмою «Еразмус+» за темою «Інноваційна реабілітаційна освіта – впровадження нових магістерських програм в Україні». До реалізації цього проекту залучено вісім партнерів, у тому числі заклади вищої освіти Польщі, Чехії, Фінляндії та Латвії.

У 2018 р. стартувала програма «Два дипломи» за участі нашого університету та польських партнерів.

В університеті значну увагу приділяють підготовці та атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Сучасна науково-дослідницька база університету дозволяє ефективно вирішувати завдання, пов'язані з освітнім процесом та проведенням наукових досліджень науково-педагогічними працівниками, докторантами, аспірантами та студентами, а також для підвищення кваліфікації тренерів.

Залучення молоді починається з початкових освітніх рівнів. В університеті на кожній кафедрі активно працюють науковий студентський гурток та студентське наукове товариство. Традиційно студенти беруть участь у різноманітних наукових конкурсах, конференціях та стають переможцями і призерами другого туру Всеукраїнського конкурсу студентських нау-

кових робіт галузі наук «Фізичне виховання та спорт».

Активно здійснюється підготовка аспірантів та докторантів. Крім того, в нашому закладі функціонують дві спеціалізовані вчені ради із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з фізичного виховання і спорту. Також почали свою роботу спеціалізовані вчені ради з присудження ступеня доктора філософії. Ми дуже пишаємось, що видатні особистості спорту залучаються до науки та саме в наших радах відбулися захисти таких відомих спортсменів, олімпійських чемпіонів та призерів, як Сергій Бубка, Віталій та Володимир Кличко, Наталія Добринська, Тарас Данько, Валерій Андрійцев, Денис Берінчик. Готуються до захисту Олег Верняєв, Наталя Довгодько. І це далеко не всі відомі особистості.

Зупиняючись на науковій складовій діяльності університету, слід зазначити, що дослідження здійснюються на кафедрах за 28 науково-дослідними темами. За підсумками НДР, науково-педагогічними та науковими працівниками університету лише у 2019 р. підготовлено та видано 1016 наукових публікацій, серед яких 17 монографій, чотири підручники, 12 навчальних посібників, 19 методичних посібників, 544 наукові статі та 420 тез, 98 яких опубліковано у зарубіжних виданнях. 73 наукові розробки підтверджено актами впровадження; отримано вісім патентів на корисну модель, 25 авторських свідоцтв. У період з 2015 до 2019 р. збільшилась кількість публікацій науково-педагогічних та наукових працівників університету у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз. 158 штатних науково-педагогічних та наукових працівників університету мають публікації у зарубіжних наукових виданнях, зокрема в Scopus – 85 осіб, у Web of Science – 41 особа. У 2019 р. науково-педагогічними та науковими працівниками університету було опубліковано 67 статей в Scopus та сім статей у Web of Science. Кількість науково-педагогічних працівників, які мають не менше п'яти науко-

вих публікацій у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, становить 28 осіб (у 2,5 раза більше, ніж у 2018 р.).

У Науково-дослідному інституті університету розробляються фундаментальні та прикладні теми, що фінансуються МОН за рахунок коштів державного бюджету. Інститут активно співпрацює з Національним олімпійським комітетом України у розробці та вдосконаленні методики підготовки спортсменів національних збірних команд України для участі в Олімпійських іграх, Юнацьких Олімпійських іграх та інших міжнародних змаганнях. Так, протягом минулого року здійснювалось науково-методичне забезпечення національних збірних команд України з 17 видів спорту (баскетбол, біатлон, велосипедний спорт, веслування академічне, веслування на байдарках і каное, гандбол, гірськолижний спорт, легка атлетика, лижні гонки, плавання, сноубординг, стрибки у воду, теніс, триатлон, фехтування, футбол, фітнес).

Сьогодні представлена дієва технологія індивідуалізації тренувального процесу спортсменів, яка була апробована у веслуванні на байдарках і каное, легкій атлетичі, боксі, біатлоні, лижних гонках, на основі оцінки реакції функціональних систем організму спортсменів на фізичні навантаження. Створено індивідуальні моделі структури функціональної підготовленості спортсменів, які найбільш сприятливі для досягнення високого спортивного результату. Отримані дані, що не мають аналогів у світовій практиці, було реалізовано під час підготовки спортсменів збірних команд України до різних чемпіонатів та Олімпійських ігор. Розроблено та впроваджено в роботу нову методику індивідуалізації тренувань для людей з надмірною масою тіла та ожирінням, засновану на оцінці генотипу; запропоновано новий сервіс, що дозволить підвищити рівень здоров'я населення.

Науковцями НДІ НУФВСУ вирішувалось питання щодо застосування медико-біологічного комплексу критеріїв у спортсменів високої кваліфі-

кації для отримання об'єктивної інформації про функціональний стан і фізичну роботоздатність спортсменів та, на основі цього, оптимізації побудови тренувального процесу відповідно до їхніх індивідуальних можливостей. Розроблено комплексну систему медико-біологічного контролю, адаптовану до специфічних умов конкретного виду спорту. Система медико-біологічного забезпечення підготовки спортсменів України дозволила на кожному з етапів річного макроциклу виявити сильні та слабкі сторони підготовки спортсменів, надати тренерам та лікарям оперативну інформацію, на основі якої було внесено відповідні корективи до тренувального процесу спортсменів. Результати науково-дослідної роботи дозволили створити передумови для максимальної мобілізації та реалізації потенційних можливостей найсильніших спортсменів України на заключному етапі підготовки в динаміці річного макроциклу зі збереженням належного рівня функціонального стану їхнього організму та здоров'я.

Крім того, розроблено неінвазивний спосіб прогнозування розвитку гіпертрофії міокарда у спортсменів із урахуванням поліморфізмів генів, що дозволяє уникнути розвитку патологічних та передпатологічних станів серця під впливом інтенсивних фізичних навантажень. Досліджено залежність ступеня гіпертрофії міокарда спортсменів від рівня експресії генів; встановлено можливість уникнення або зменшення розвитку патологій міокарда. Перевірено на експериментальній моделі (у експерименті) дію інтенсивних фізичних навантажень аеробного характеру на адаптаційні процеси у міокарді під впливом заглушення генів.

Розроблено й обґрунтовано новий диференційований методологічний підхід до впровадження олімпійської освіти серед різних вікових груп дітей та молоді. Навчально-методичне забезпечення має системний характер; рекомендовано ЄОК до використання у країнах Європи. Результати досліджень сприяють реалізації державної політики у сфері реформуван-

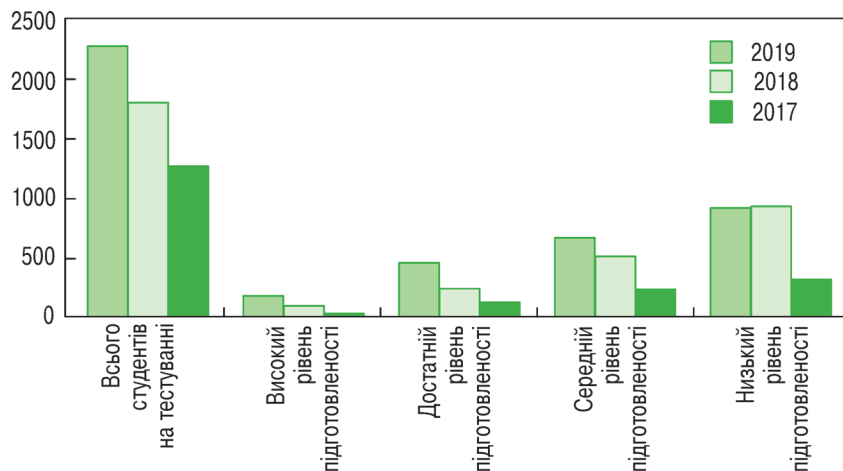

Рисунок 6 – Результати щорічного оцінювання фізичної підготовленості студентів НУФВСУ у 2017-2019 рр.

ня системи вищої та загальної середньої освіти шляхом організації освітньої діяльності через ціннісний потенціал олімпійського руху як складової частини гуманітарної освіти та гуманістичного виховання учнів та студентів, що сприяє формуванню фізично й морально здорового соціально активного, патріотично орієнтованого молодого покоління нашої країни.

У спорті вищих досягнень найменші зміни в продуктивності мають значення для переходу від успіху до невдачі, спонукаючи спортивних професіоналів все більше цікавитися потенційними перевагами методів нейровізуалізації. Електроенцефалографія (ЕЕГ) дозволяє ідентифікувати нейронні сигнали, пов'язані зі спортивним досвідом, а також використовувати нейробіокерування для підвищення продуктивності. Нові сучасні системи дозволяють реєструвати активність мозку поза стаціонарними лабораторними системами під час фізичних вправ і рухів тіла. Мобільні сенсорні системи для реєстрації активності мозку (ЕЕГ) і серця (ЕКГ) дозволяють аналізувати мозкову і серцеву діяльність спортсмена під час тренування і навіть змагань, виявляючи різні емоційні стани (хвилювання, напруження, розчарування, втома і задоволення). Також вони дозволяють контролювати настання стомлення, виснаження і вихід на пік форми, оптимізацію активності мозку під час формування моторних навичок.

Дослідження в ігрових і контактних видах спорту, проведені науковцями, вказують на високий ризик струсів мозку. Це призводить до порушень у когнітивній діяльності спортсменів. Сучасні системи аналізу поточної ЕЕГ у поєднанні зі збереженням індивідуальних ЕЕГ спортсменів дозволяють вимірювати відповіді, пов'язані зі слуховими відчуттями, базовою увагою і когнітивною обробкою, і виявити патерни активності, характерні для наслідків струсу мозку.

Ми усвідомлюємо, що успіх на спортивних аренах у сучасному світі багато в чому визначається впровадженням інновацій – спорт стає технологічним, а вихід на пік форми багато в чому – вже наука. Сучасні технології як «трамплін» для успішного розвитку українського спорту у фокусі нашої уваги. Наші фахівці, комунікуючи зі спеціалістами Академії ДТЕК, працюють над впровадженням інноваційних цифрових технологій, спрямованих на аналіз поточного стану спортсменів, оптимізацію їхнього тренувального процесу, поліпшення сприйняття інформації і створення позитивного емоційного фону підготовки до змагань.

Одним з успішних прикладів реалізації співпраці можуть стати дослідження впливу технології *teslasuit* (тактильного костюма для всього тіла) у спорті. Інновації *teslasuit* полягають у синергії трьох систем (тактильні відчуття, захоплення рухів і біо-

метрія), які роблять віртуальну і доповнену реальність максимально реалістичною і покращують процес навчання та тренування.

Спортивна робота є одним із пріоритетів в університеті та розвивається за двома напрямками: спортивно-масова та спорт вищих досягнень. В університеті функціонує комплекс спортивних баз, на яких протягом року відбувається близько 30 спортивно-масових заходів різного рівня.

Національний університет фізичного виховання і спорту України традиційно займає лідируючі позиції та посідає перше місце на літніх Універсіадах України у загальнокомандному заліку серед усіх закладів вищої освіти та перше місце у загальному заліку серед закладів вищої м. Києва за підсумками виступів команд. Блискучу перемогу здобула збірна НУФВСУ на XX чемпіонаті м. Києва з футболу серед студентських команд закладів вищої освіти. Таким чином, кубок, втрачений два роки тому, повернувся до команди знову.

Також зазначимо, що вже втретє у вересні, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 року № 1045 в рамках щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України проведено тестування студентів НУФВСУ, які навчаються на денній формі навчання. У 2019 р. в оцінюванні взяли участь 2290 студентів денної форми навчання – 62,9 % загальної кількості (у 2018 р. – 56 %), з них високий рівень продемонстрували 190 осіб (8,3 проти 5 % у 2018 р.), достатній – 481 (21 проти 18 %), середній – 704 (30,7 проти 29 %), низький – 915 (39,9 проти 52 % у 2018 р.) (рис. 6)

Підвищення спортивної майстерності здійснюється із 18 видів спорту, а заняття проводять 35 фахівців вищої тренерської категорії, з яких: 13 – Заслужені тренери України, 3 – Заслужені майстри спорту, 5 – майстри спорту України міжнародного класу. Зазначимо, що значна кількість науково-педагогічних працівників та співробітників університету є також членами всеукраїнських федерацій,

провідними тренерами національних збірних команд України з різних видів спорту.

Підтверджуючи значущість синергії, давньогрецький філософ Арістотель говорив, що ціле більше простой суми своїх частин, а американський професор Стівен Кові у книзі «Дванадцять важелів успіху» писав: «Головна велич ґрунтується на синергії – диві, що відбувається, коли кожен робить свій найкращий внесок і ніхто не турбується про те, щоб отримати визнання».

Висновки:

1. Протягом останнього часу Національний університет фізичного виховання і спорту України став ініціатором та втілювачем консолідації зусиль центральних органів виконавчої влади у сферах освіти, науки та спорту, громадських організацій наукової та фізкультурно-спортивної спрямованості для досягнення синергетичного ефекту у справі підготовки сучасних кадрів, розвитку галузевої науки, утвердження спортивного престижу України. Враховуючи специфіку ЗВО, велику увагу приділяємо створенню належних умов для поєднання здобуття вищої освіти та спортивної підготовки.

2. Сьогодні ми живемо у принципово новій ситуації, яка потребує солідарності, креативності, рішучості та гнучкості. Надзвичайні обставини вимагають надзвичайних заходів. На сьогодні ніхто не знає, як будуть виглядати реалії пост-коронавірусного світу. Але саме можливості спорту, рухової активності сприятимуть вирішенню проблем, пов'язаних з нинішньою пандемією. Спорт та фізична активність роблять значний внесок у здоров'я та є найбільш дешевим інструментом здорового суспільства.

3. Конкурентоспроможна університетська освіта та розвиток студентського спорту можливі за консолідації зусиль органів законодавчої влади, підтримки державних структур (міністерств та закладів вищої освіти), активної позиції та інновацій з боку громадських організацій (Спортивної студентської спілки України, НОК Укра-

їни, Федерації учнівського спорту, федерацій з видів спорту). про що красномовно свідчить наш сучасний досвід.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонян Э. Спорт, который сильнее вируса: как спортивная индустрия переходит на онлайн-форматы. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.forbes.ru/biznes/397427-sport-kotoryy-silnee-virusa-kak-sportivnaya-industriya-perehodit-na-onlayn-formaty>
2. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры. ЮНЕСКО. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.anoitt.ru/students/deklaracia.php>.
3. Долгова НО. Модернізація фізичного виховання та спорту в університетській освіті Польщі та України: компаративний аналіз: монографія. Суми: Сумський державний університет, 2017. 238 с.
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо діяльності Спортивної студентської спілки України та Української федерації учнівського спорту» від 2 червня 2020 року № 645-IX. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/645-20#n30>
5. Калинина Н. Призовые до \$3 млн, зарплаты до \$35 000 в месяц: сколько зарабатывают в киберспорте. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.forbes.ru/biznes/401671-prizovye-do-3-mln-zarplaty-do-35-000-v-mesyacskolko-zarabatyvayut-v-kibersporte>
6. Кремень ВГ. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 448 с.
7. A successful inaugural FISU eSports Challenge! 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/news/esports/a-successful-inaugural-fisu-esports-challenge>
8. INFORMATION ABOUT FISU AND THE COVID-19 SITUATION. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/covid-19-updates>
9. International Day of University Sport. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/education/international-day-of-university-sport>
10. FISU President appointed Minister for Sport. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eusa.eu/news?fisu-president-appointed-minister-for-sport>
11. Organising a digital FISU World Forum has had its advantages 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/news/forum/organising-a-digital-fisu-world-forum-has-had-its-advantages>
12. Pavitt Michael FISU to develop 10-year strategic plan to guide organisation's operations. 9 March 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.insidethegames.biz/articles/1035191/fisu-to-develop-10-year-strategic-plan-to-guide-organisations-operations>
13. Szkoły wyższe i ich finanse w 2011 r. Informacje i opracowania statystyczne. Warszawa: Zakład Wydawnictw Statystycznych, 2012. 377 s.
14. The International University Sports Federation (FISU) is entering a new era with a new

President, Oleg Matytsin, at the helm. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ita.sport/the-international-university-sports-federation-fisu>

15. UNESCO Seminar on Quality of Physical Education and Sport, final report. Porto Novo. Republic of Benin, 16–19 May 2005 [Електронний ресурс]. Режим доступу: unesdoc.unesco.org/images/0014/0140825e.pdf.

16. World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.unesco.org/education/educprog/wche/declaration_eng.htm.

17. World Health Organization. Regional Office for Europe. European Health for All databases [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.euro.who.int/hfadb>.

18. Wychowanie fizyczne UMK w Toruniu [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://sport.lo.torun.pl/wychowanie_fizyczne.html.

19. Zadarko E, Junger J, Barabasz Z. Physical activity and health of the students from Carpathian Euroregion. Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010. – 90 s

20. Żołątek-Daszykowski A. Autorski program wychowania fizycznego w szkołach wyższych. Akademska kultura fizyczna na przełomie stuleci. Uwarunkowania socjologiczne. Krosno: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. 2009; 2 (2): 265–272.

LITERATURE

1. Antonyan E. A sport that is stronger than a virus: how the sports industry is moving to online formats. [Electronic resource] Access mode: <https://www.forbes.ru/biznes/397427-sport-kotoryy-silnee-virusa-kak-sportivnaya-industriya-perehodit-na-onlayn-formaty>
2. World Declaration on Higher Education for the 21st Century: Approaches and Practical Measures. UNESCO. [Electronic resource] Access mode: <http://www.anoitt.ru/students/deklaracia.php>.
3. Dolhova NO. Modernization of physical education and sports in university education in Poland and Ukraine: comparative analysis: monograph. Sumy: Sumskiy derzhavnyi universytet, 2017. 238 p.
4. Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine" On Physical Culture and Sports "on the activities of the Student Sports Union of Ukraine and the Ukrainian Federation of Student Sports" of June 2, 2020 № 645-IX. [Electronic resource] Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/645-20#n30>
5. Kalinina N. Prize money up to \$ 3 million, salaries up to \$ 35,000 per month: how much they earn in e-sports. [Electronic resource] Access mode: <https://www.forbes.ru/biznes/401671-prizovye-do-3-mln-zarplaty-do-35-000-v-mesyacskolko-zarabatyvayut-v-kibersporte>
6. Kremen VH. Education and science in Ukraine - innovative aspects. Strategy. Realization. Results. Kyiv: Gramota, 2005. 448 p.
7. A successful inaugural FISU eSports Challenge! 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/news/esports/a-successful-inaugural-fisu-esports-challenge>
8. INFORMATION ABOUT FISU AND THE COVID-19 SITUATION. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/covid-19-updates>
9. International Day of University Sport. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/education/international-day-of-university-sport>

10. FISU President appointed Minister for Sport. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.eusa.eu/news?fisu-president-appointed-minister-for-sport>

11. Organising a digital FISU World Forum has had its advantages 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fisu.net/news/forum/organising-a-digital-fisu-world-forum-has-had-its-advantages>

12. Pavitt Michael FISU to develop 10-year strategic plan to guide organisation's operations. 9 March 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://www.insidethegames.](https://www.insidethegames.biz/articles/1035191/fisu-to-develop-10-year-strategic-plan-to-guide-organisations-operations)

[biz/articles/1035191/fisu-to-develop-10-year-strategic-plan-to-guide-organisations-operations](https://www.insidethegames.biz/articles/1035191/fisu-to-develop-10-year-strategic-plan-to-guide-organisations-operations)

13. Szkoły wyższe i ich finanse w 2011 r. Informacje i opracowania statystyczne. Warszawa: Zakład Wydawnictw Statystycznych, 2012. 377 s.

14. The International University Sports Federation (FISU) is entering a new era with a new President, Oleg Matytsin, at the helm. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://jta.sport/the-international-university-sports-federation-fisu>

15. UNESCO Seminar on Quality of Physical Education and Sport, final report. Porto Novo.

Republic of Benin, 16–19 May 2005 [Електронний ресурс]. Режим доступу: [unesdoc.unesco.org/images/.../140825e.pdf](http://unesdoc.unesco.org/images/0001/000140825e.pdf).

16. World Declaration on Higher Education for the Twenty-First Century [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.unesco.org/education/educprog/wche/declaration_eng.htm.

17. World Health Organization. Regional Office for Europe. European Health for All databases [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.euro.who.int/hfad>.

18. Wychowanie fizyczne UMK w Toruniu [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://sport.1lo.torun.pl/wychowanie_fizyczne.html.

19. Zadarko E, Junger J, Barabasz Z. Physical activity and health of the students from Carpathian Euroregion. Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010. – 90 s

20. Żółtek-Daszykowski A. Autorski program wychowania fizycznego w szkołach wyższych. Akademska kultura fizyczna na przełomie stuleci. Uwarunkowania socjologiczne. Krosno: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. 2009; 2 (2): 265–272.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Імас Євгеній Вікторович <https://orcid.org/0000-0003-0641-678X>, e.imas@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України, 03150, Київ, вул. Фізкультури, 1

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Imas Yevgeniy <https://orcid.org/0000-0003-0641-678X>, e.imas@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport, 03150, Kyiv, Fizkul'tury str., 1

Надійшла 20.05.2020